

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

F.Sawyer, Sárospatak

Paulus in Athene (1)

(Hand.17:15-34)

Athene

Ik ben nooit in Athene geweest. Wel heb ik foto's gezien van imponerende, gedeeltelijk vergane, bouwwerken in het oude Athene. Iedereen weet, dat Athene het centrum is geweest van de griekse wijsheid.

Je hebt soms van die merkwaardige associaties. Ik geef les in Sárospatak, Hongarije. Daar heb je een gereformeerd gymnasium en een theologische opleiding. Er is ook een pedagogische instituut. Men noemt Sárospatak daarom weleens, gekscherend, het Athene aan de Bodrog (rivier). Vanwege die oude opleidingen.

Hoe was het leven in het oude Athene? Stelt u het zich eens zo voor. 's Morgens vroeg zien we een man naar de markt lopen. Hij zoekt een plaatsje tussen een paar handelaren, die sinaasappels en olijven verkopen. Er lopen een paar ezels voorbij, beladen met dadels. Een vrouw verkoopt even verderop wat vis. Iemand anders probeert mooie stoffen aan de man te brengen. Een schoenmaker slaat nieuwe hakken op een paar oude sandalen. Het is al gauw een drukte van belang. De man, die we zagen lopen, begint een gesprek met de mensen om zich heen. En al heel gauw vormt zich een kring van nieuwsgierigen. Wat zou hij te vertellen hebben? Ze luisteren aandachtig, want hij stelt kritische vragen. Hoe gaat het met onze stadsregering? Waarom leven we zoals we leven? Is de waarheid wiskundig meetbaar? Zijn de goden ver weg of dichtbij? Welke zijn de hoogste deugden?

Socrates en Paulus

Op deze manier heeft Socrates, de beroemde griekse wijsgeer, met de mensen gediscussieerd. En dat werd hem niet in dank afgenomen. Tenslotte werd hij door het stadsbestuur, de Areópagus, veroordeeld. Er waren twee beschuldigingen: Socrates, u hebt onze goden beledigd met uw kritische vragen én u bent bezig onze jonge mensen te misleiden. Er gaan drie eeuwen voorbij. Dat is een hele tijd. Maar toen gingen de veranderingen niet zo snel als in onze tijd. Een man loopt over de markt. Hij praat met de mensen. Hij vertelt hen

van Jezus en van de opstanding uit de doden. Ja, het is Paulus, die op één van zijn reizen in Athene is terecht gekomen.

Ook Paulus moet voor de Areópagus uitleg geven van zijn boodschap. Welke punten haalt Paulus naar voren? Verschillende. Ik noem er vier.

De Heer is schepper

Paulus begint niet bij Johannes 3:16, bij Gods liefde, maar bij Genesis 1. De Here God is soeverein. Daar wisten de grieken met hun vele goden niets van. God de schepper woont daarom ook niet in onze tempels. Ja, daar mogen we best een beetje van schrikken. Ook al bouw je een altaar "voor de onbekende god", dan dekt zo'n vlag de lading niet.

Toen we in Honduras woonden, hadden een paar vrienden een papagaai in huis. Mooi groen en geel, hij sprak zelfs een beetje spaans, kon een liedje zingen (althans de eerste twee regels, verder kwam 'ie nooit), en lachte net zoals de vrouw des huizes. Dat was schitterend. Ik denk dat we vaak zoiets als een papagaai-god aanbidden, die er heel mooi uitziet, die in onze gouden kooien (kerken) woont en woorden spreekt, die wij hem hebben voorgezegd.

Maar Paulus zegt, dat de ware God almachtig is en boven onze grenzen uitgaat. God is geen papagaai.

De Heer leidt de geschiedenis

Dat was ook iets nieuws voor de grieken. Want zij dachten bij geschiedenis eerder aan een cyclus van de natuur. Hun goden stonden niet in relatie tot enige "vooruitgang" van de geschiedenis. Maar Paulus zegt: De ware God heeft de toegemeten tijden en grenzen van de volken bepaald (vs 26). En Paulus spreekt over de toekomst als een voortgang naar een doel, dat alleen bereikbaar is door Gods oordeel heen (vs 31).

De tijden en grenzen van de volken staan hier niet buiten. Dat is niet zonder betekenis! Hoe komt het dat Oost-Europa de grote verandering heeft meegemaakt vanaf 1989 en niet dertig jaar eerder of twintig jaar later? De geschiedenis heeft haar geheim. Je

kunt veel op het spoor komen door te letten op de grote leiders, Gorbatsjov en Jeltsin hebben hun bijdrage geleverd, maar telkens weer heeft de geschiedenis een verrassende wending genomen. En ook over de toekomst kunnen we vrijwel niets zeggen. We kunnen natuurlijk een paar lijnen trekken, maar veranderingen in de geschiedenis kunnen we niet voorspellen. De geschiedenis heeft haar geheim, en dat heeft, zegt Paulus, te maken met God.

Bekering

Paulus heeft prachtige dingen gezegd waarover de hooggeleerde grieken konden nadenken. Maar, trouw aan het evangelie heeft hij zijn toespraak ook toegespitst op de persoonlijke bekeering. Het evangelie wil een mens altijd in het hart raken. "God verkondigt (met voorbijzien van de tijden der onwetendheid, dat is zijn genade!) dat allen tot bekering moeten komen" (vs 30). Bekering betekent je omdraaien en een andere richting kiezen.

37e jaargang - nr. 17
13 augustus 1993

In dit nummer

- 299 A. v.d. Dussen
Gereformeerd en
evangelisch:
Kiezen of delen? (3)
- 302 K.T. de Jonge
Kinderen in de dienst
- 304 H. Algra
Jeugdwerk in een
supermarkt-cultuur (1)

Opbouw

Veertiendaagse uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P.J. van Kampen
Mr.dr. J. Meulink
Ds. K. Muller
M.J.F. van der Wal

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Telefoon: 05130-20476.
Telefax: idem.

Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

M.J.F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist.
Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie

M. van Veelen-Vreugdenhil
Administratie Opbouw
Bronsmos 7
2914 AC Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 01803-20205.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min. f 25,- contributie op bovenstaand gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 65,- per jaar of f 36,- per half jaar.
Voor studenten f 52,- per jaar.
Buitenland f 92,- per jaar of
f 104,- per luchtpost. Chequekosten buitenland: f 15,-.

Advertenties

Tarief: 60 ct. per mm. bij 45 mm. breed (excl. 17,5% BTW). Advertenties inzenden tot woensdag 8.30 uur, anderhalve week vóór verschijningsdatum. Familieberichten uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor verschijning. Advertenties en familieberichten rechtstreeks naar Nedag, t.a.v. het bedrijfsbureau

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 03420-10760, fax 03420-92542.

Toen ik jaren geleden in het kleine ned.geref.kerkje van Wolfheze moest preken, stapte ik per ongeluk over in de trein, die naar de grens raasde. Toen ik dat merkte, ben ik bij volgende station uitgestapt en teruggegaan. Ik heb me snel bekeerd van een verder gaan in de verkeerde richting. Zó moeten we ons vaak op allerlei (morele) punten bekeren en een andere richting kiezen. Maar dat begint, zegt Paulus, met de bekering tot de ware God, schepper en heiland.

Opstanding uit de dood

Tenslotte loopt zijn toespraak uit op de opstanding. Sommigen spotten. Anderen zeiden: Kom morgen nog maar eens terug. "Doch enigen sloten zich bij hem aan..."

Toegegeven, een opstanding uit de doden is moeilijk te aanvaarden als we letten op de natuurwetten, de ontbinding van ons lichaam. En toch is de opstanding **een nuchtere waarheid**,

zoals Paulus later zal betuigen vóór Festus en Agrippa (Hand 26:23 – de opstanding – en vs 25 – nuchtere waarheid).

Daarmee zijn we terug bij het begin van Paulus' toespraak: als je gelooft, dat God de schepper is en almachtig, dan valt er een evangelische logica over het geloof in de opstanding. Paulus' toespraak botste tegen de heersende meningen van hooggeleerde heidenen. Ook vandaag botst het evangelie tegen de heersende mening in onze maatschappij, waar redelijk en efficiënt gedacht wordt, maar helaas vaak niet volgens de logica van het evangelie.

Noot:

1 Dr. Frank Sawyer is door de Christian Reformed Churches uitgezonden naar Hongarije om in Sarospatak colleges te geven aan de Theologische Hogeschool. Voorheen Ned. Geref.predikant in Zoetermeer, nu lid van de Ned.Geref.Kerk te Kampen

Nieuw adres per 1 augustus 1993

Henk Geertsema
Lindelaan 34
6711 MV EDE
tel. 08380-17512

Pieter en Anke van Kampen
Lindelaan 32
6711 MV EDE
tel. 08380-51426
fax 08380-53689

Het Bestuur van de **STICHTING NEDERLANDS GEREFORMEERD SEMINARIE** belegt met de Samenwerkende Kerken, bij de aanvang van het 18e studiejaar, een

SAMENKOMST

op vrijdag 10 september 1993, aanvang 19.30 uur, in de Jeruzalemkerk, De Noord 8a te Urk.

De bijeenkomst zal worden geopend door de voorzitter van het Bestuur, ds. L.W.G. Blokhuis.

Ds. J.D. Janse, docent Nieuwtestamentische vakken, zal spreken over 'Goddelijk en menselijk gezag'. In deze toespraak zal aandacht worden gevraagd voor het Gezag dat Christus zijn Apostelen heeft gegeven, en waarvoor weinig oog meer is in de tegenwoordige tijd.

De samenkomst zal worden gesloten door ds. D. Fijan van Langerak, die zal voorgaan in gebed voor het werk van het Seminarie en voor allen die daarbij betrokken zijn.

Na afloop wordt gemeenschappelijk koffie gedronken.

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

A. v.d. Dussen, Eindhoven

Gereformeerd en evangelisch: Kiezen of delen? (3)

II Waardering

(A) Geloofsbeleving

Niet kiezen, maar delen

Op het punt van de geloofsbeleving hebben de evangelischen zoveel in huis, dat gereformeerde christenen daaraan alleen maar tot hun schade voorbij kunnen gaan. Het zou wel eens kunnen zijn dat de belangrijkste aantrekkingskracht van de evangelischen schuilt in hun warme, persoonlijke manier van geloven en in hun ongeremde expressie daarvan. De christenen van reformatorischen huize die aansluiting zoeken bij een evangelische gemeente, zijn over het algemeen niet in de eerste plaats geïnteresseerd in de theologische stokpaardjes die men daar berijdt. Waar zij op afkomen, is die evangelische 'uitstraling'; dat is het, wat zij in gereformeerde kring vaak zo pijnlijk missen. Alles wat in het voorgaande gezegd is over de integratie van geloof en dagelijks leven, het intensieve gebedsleven, de realiteit van de geloofsdimensie, de openheid voor God, de zoveel 'lossere' kerkdiensten en de vrijmoedigheid in het ter sprake brengen van God: dat alles wordt als verrijkend ervaren door christenen, die het gereformeerde leven bedreigd achten door sekularisatie en formalisme. Hebben zij voor een deel niet gelijk? Inderdaad slaat de gereformeerde nuchterheid nog wel eens om in een skeptische houding, wanneer het gaat om Gods aanwezigheid in ons leven en een innige relatie tot Hem. En in gereformeerde kerkdiensten is wel erg weinig plaats voor spontaniteit en voor een persoonlijke inbreng van de gemeenteleden. Er is daarom alle reden om niet te *kiezen* tussen evangelisch en gereformeerd, maar om de waardevolle elementen uit die twee richtingen met elkaar te *delen*. Gereformeerden zouden van evangelischen moeten leren wat minder geremd te zijn, en zich niet te laten verlammen door de sekularisatie, en het gebed toch volstrekt serieus te nemen, en open te staan voor de dynamiek van Gods Geest. Dat betekent ook een positieve houding ten opzichte van die gemeenteleden, die te kennen geven dat zij in de gereformeerde stijl van christen- en kerk-zijn iets missen, dat zij bij evangelischen juist wel opmerken. Het gaat zulke mensen vaak helemaal niet om kritiek op het reformatorisch gedachtengoed. Zij waarderen integendeel vaak de diepgang en evenwichtigheid van de gereformeerde traditie. Maar waar zij bang voor zijn is de verschraving van de geloofsbeleving, en de verstijving van de eredienst, en een in zichzelf gekeerd raken van de gemeente van Christus. Daarom verdienen zij het om konstruktief benaderd te worden,

wanneer zij voorstellen om bijvoorbeeld eens een opwekkingslied in de eredienst te zingen, of om op bijbelkringen meer ruimte te creëren voor gebed.

Overdrijving

Het zou echter jammer zijn als het tot eenrichtingverkeer kwam, waarbij gereformeerden van de evangelischen impulsen ontvangen maar niet omgekeerd. Want ongetwijfeld heeft ook de gereformeerde traditie voor wat betreft de geloofsbeleving veel goeds in huis. Zo viel reeds enige malen het woord 'nuchterheid'. Die term geeft iets aan van de realiteitszin, waardoor de Reformatie zich vanouds onderscheiden heeft van tendensen tot geestdrijverij. Het is waar: die nuchterheid kan omslaan in skepsis. Maar even waar is het, dat de evangelische geloofsbeleving kan omslaan in dweperigheid. Evangelischen kunnen zo overdrijven. Sommigen van hen praten zo graag over hun geloof, dat het te veel van het goede wordt. De integratie van geloof en dagelijks leven kan iets krampachtigs krijgen. De openheid voor het spirituele kan zo ver gaan, dat tekenen van God worden opgemerkt waar zij niet zijn. Daardoor wekken evangelischen als ze niet uitkijken een 'overspannen' indruk. Daartegenover werkt de gereformeerde nuchterheid weldadig. Ook in zaken van geloofsbeleving is het goed om te relativiseren. Daar komt nog iets bij. De reformatorische traditie heeft altijd een scherpe intuïtie gehad voor Gods heiligheid. Dat stempelde de beleving en de expressie van het geloof: men nam daarbij eerbiedige terughoudendheid in acht. Die terughoudendheid mist men bij evangelischen die tot dweperigheid neigen. Onbedoeld kunnen zij in hun gedrag en hun spreken tot een zekere profanisering komen van dat, wat tot de diepste geheimenissen van het leven behoort. Het zou goed zijn als zij zich op dit punt door hun medechristenen lieten bijsturen. Het geldt aan twee kanten: niet kiezen, maar delen!

Dorre seizoenen

Je kunt wel eens jaloers worden op de evangelische geloofszekerheid: wat is voor hen de nabijheid van God reëel. Je kunt er echter ook wel eens kriebelig van worden. Kennen zij dan helemaal geen twijfel? Worden zij dan nooit ernstig aangevochten? Het is opvallend, dat de reformatorische traditie voor deze donkere kanten van de geloofsbeleving volop oog heeft gehad. Bij Luther zijn hierover indrukwekkende dingen te lezen.² Maar ook in de Dordtse Leerregeles worden behartenswaardige dingen gezegd. Zo merkt artikel 11 van hoofdstuk V het volgende op:

Intussen getuigt de Schrift, dat de gelo-

vigen in dit leven tegen allerlei twijfelingen van het vlees strijden en dat zij in zware aanvechting dit volle geloofsvertrouwen en deze zekerheid der volharding niet altijd gevoelen. Maar God, de Vader van alle vertroosting, laat hen niet verzocht worden boven hun vermogen maar geeft met de verzoeking ook de uitkomst (I Kor. 10:13); en wekt in hen opnieuw de zekerheid der volharding door de Heilige Geest. Het gaat hier specifiek over de 'volharding der heiligen' en de zekerheid daartoe die de gelovige aan zijn verkiezing kan ontfangen. Toch hebben deze woorden een verdere strekking; ze maken – onder verwijzing naar de Schrift! – duidelijk, dat de gelovige nog in het vlees leeft en daardoor in zijn geloofsleven 'dorre seizoenen' kan doormaken. Deze benadering is uitgesproken barmhartig. De gelovigen worden gerustgesteld: zij hoeven er niet vreemd van op te kijken wanneer zij door twijfel geplaagd worden en de ervaring van Gods nabijheid missen. Dat hoort er allemaal bij, bij de strijd die zij in dit leven moeten voeren. Let wel: dit is iets anders dan dat twijfel en onzekerheid gekultiveerd worden, zoals in een modern levensgevoel. De Dordtse Leerregeles gaan ervan uit, dat het werk van de Heilige Geest in Gods uitverkorenen resulteert in een bloeiend geloofsleven, en dat het ontbreken ervan een pijnlijk gemis is. Waar het ze om gaat, is dat dat gemis de gelovigen niet hoeft te verontnemen, als waren zij geen kinderen van God. Zij verwijzen daarvoor naar Gods verkiezend welbehagen: daarin vindt de gelovige zijn houvast; daarin ligt de belofte besloten van een 'tijd van overvloediger genade' (hoofdstuk I, artikel 16).

Voor die overvloedigheid van de genade hebben de evangelischen veel oog, en terecht! Maar met het gegeven van de 'dorre seizoenen' hebben zij over het algemeen minder affiniteit. Daardoor stoten zij christenen, die in hun geloofsbeleving veel met het vlees te stellen hebben en dan ook 'niet altijd blij zijn', nog al eens af. Dat is jammer. In dit opzicht schept de gereformeerde traditie meer ruimte.

Vormen

Gereformeerde christenen kunnen zo geremd zijn in hun geloofsexpressie, dat het een verkwikking zou zijn als zij iets van het 'vrije' van evangelischen zouden overnemen. Dat geldt zeker ook van de kerkdiensten; daarin mocht het best eens wat minder vormelijk toegaan. 'Minder vormelijk' is evenwel iets anders dan 'vorm- en stijlloos'. Want ook vormen en stijlen kunnen scheppingen zijn van de Heilige Geest, zodat de kerk

er zich niet voor hoeft te schamen wanneer zij bij haar erediensten gebruik maakt van vaste 'omgangsvormen' met God. Uit afkeer van 'vormelijkheid' zetten sommige evangelische gemeentes echter zo vastbesloten alles op de kaart van spontaniteit en charisma, dat zij gestileerde vormgeving wantrouwen. Daarmee sluiten zij aan bij tendensen in onze cultuur; mede daardoor is de drempel van hun kerkdiensten laag. De keerzijde daarvan is, dat die kerkdiensten nogal eens te lijden hebben van de soms zeer beperkte uitdrukkingsmogelijkheden van hen, die een aandeel in de liturgie hebben. In de plaats van klassieke vormen en stijlen komt 'de allerindividueelste expressie van de allerindividueelste emotie'. In de praktijk loopt dat uit op nieuwe vormen en stijlen. Want ook de charismatische voorganger heeft zo zijn stopwoorden en geijkte zinswendingen, en bij het vrije gebed is tamelijk voorspelbaar wie het woord zullen nemen, en de muziekgroep kiest ook zo haar eigen genre. Kortom: het is onmogelijk om puur spontaan, zonder vormen en stijlen, uitdrukking te geven aan je geloof. Maar dan is het de vraag, of de klassieke formuleringen en liederen daar werkelijk minder voor deugen dan de liturgische 'eendagsvliegen' van sommige evangelischen. Dat betekent niet dat er alsnog gekozen moet worden tussen evangelisch en gereformeerd. Er moet een tussenweg te vinden zijn tussen hoog-kerkelijke erediensten die te kort komen aan vrije expressie, en laag-kerkelijke bijeenkomsten die lijden aan taalkundige en muzikale bloedarmoede. In dit opzicht heeft de evangelische

vleugel van de Britse Anglikaanse kerk heel wat te bieden.

Overigens manifesteert de evangelische afkeer van vaste vormen zich ook daarin, dat men vreest voor een insnoering van het werk van de Geest door menselijke organisaties en structuren. Als het gaat om zendingswerk kennen veel evangelischen grote waarde toe aan initiatieven van mensen, die "van de Heer iets op hun hart hebben gekregen"; het eisen van een deugdelijke organisatie en een sluitende begroting achten zij dan ongepast. Van belijdenis-geschriften huiveren zij: waarom zou men trachten het goddelijk evangelie in mensenwoorden te vangen? In hetzelfde kader hoort hun beleid bij het aanstellen van voorgangers thuis: een theologische opleiding wordt vaak meer als een beltsel dan als een aanbeveling voor een 'geestelijk leider' gezien. De openheid voor het werk van de Geest die daaruit spreekt is sympathiek. Maar weer kan men zich afvragen, of een bona-fide zendingsorganisatie en een kerkelijke belijdenis en theologische vakbekwaamheid niet heel Geestelijk kunnen zijn!

Katholiek

In evangelische kringen is men doordrongen van het feit, dat de kerk van Jezus Christus breder is dan de plaatselijke gemeente waarvan men lid is. Al komt men in nog zulke achteraf-zaaltjes bijeen, men is zich er diep van bewust dat men deel uit maakt van een wereldwijde beweging: overal op aarde leidt God mensen tot het licht. In die zin leven de evangelischen bij de belijdenis, dat

de kerk *katholiek*, dat wil zeggen algemeen is. Maar de kerk is niet alleen katholiek omdat zij van alle plaatsen is: zij is ook van alle tijden. Voor veel evangelischen leeft dat besef veel minder. Zij voelen zich over het algemeen niet in een lange traditie staan; niet zelden presenteren zij zich als de onmiddellijke erfgenamen van de eerste gemeente. Maar dat betekent dat zij weinig doen met de verworvenheden van de kerk van vroeger eeuwen. Bij de gereformeerde christenen is dat anders; voor hen is de verbondenheid van de hedendaagse christenheid met het voorgelicht juist heel belangrijk. Dat merk je aan de liederenschat: het Liedboek voor de kerken, dat gelukkig nu ook in de meeste Nederlands Gereformeerde kerken is ingeburgerd, laat de gemeente ook liederen zingen uit de tijd van de Reformatie, uit de Middeleeuwen, en oud-kerkelijke hymnen. Trouwens, ook het veelvuldig zingen van psalmen is te beschouwen als een uiting van het besef dat de kerk katholiek is: wij voelen ons ook verbonden met de gemeente van het Oude Testament en met haar liederenschat! En terwijl evangelische groepen vaak hun eigen samenvattingen van het christelijk geloof vervaardigen, zoeken de reformatorische kerken aansluiting bij woorden waarin de kerk van alle eeuwen haar geloof heeft uitgedrukt, bijvoorbeeld de geloofsbelijdenis van Nicea en Konstantinopel. Ook hier weer neemt de evangelische vleugel van de Anglikaanse kerk een eigen positie in: hier is de kerkelijke traditie op een goede manier in ere – echt engels! Met name Amerikaanse evangelischen heb-

Pastorale notitie

J.H. Veefkind

Oude banden

'k Had vijftig procent kans. En ik wedde op 't verkeerde paard. Zoals ik wel vaker heb gedaan in mijn leven. Maar als je niet waagt, win je ook niet, nietwaar? Ik heb 't over mijn eerste kattenbak. Over de afsterving van de oude en de opstanding van de nieuwe mens. Of dit in één keer gebeurde, of: langzaam maar zeker? vroeg de dominee. 'In één keer?', gokte ik. Foutje!
Nú denk ik: 'Was het maar waar: in één keer! Mens, je zit er je leven lang aan vast!' Dit was op catechiseerbare leeftijd, 'ná den oorlog'.

Een dominee die ik mij van 'in den oorlog' herinner, woonde aan de andere kant van de plassen. Had 'een verhaal

van het water' geschreven. Had zelf dan ook gevaren. Schipperde náást, niet mèt God. Wat ik me van hem vooral herinner: zijn enorme stem – 'die vulde het gehele huis waar zij gezeten waren'. De kerk als hij preekte, ons huis als hij op bezoek was. In de preek had hij het eens over de bezetters die met hun grote laarzen door ons huizen stampen. Zulke uitlatingen namen diezelfde bezetters hem niet in dank af. Hij moest voor de Ortskommandant verschijnen.
„Hoed af!”, had deze hem toegesnauwd – zo vertelde hij later bij ons thuis. Waarop hij had gereageerd: „Zijn jullie hier op de tiende mei ook met je hoed af binnengekomen?!”

Vier concentratiekampen volgden. In 1945 hebben de geallieerden hem bevrijd. Een paar maanden later is hij in een ziekenhuis in Duitsland overleden... Aan het eind van zijn boek schrijft de hoofdfiguur: „God is de machtigste. Hij heeft mijn hart gebroken... Om Jezus wil vergeef ik je al het leed, mij en mijn vrouw aangedaan.”
Heer, herinner U de namen van hen, die gestorven zijn...

Aan onze kant van de plassen hadden we de laatste oorlogsjaren een herder die er kippen op naield. Ze vertoonden enkele gebreken aan lijf en leden, maar haar eieren waren goed van vorm en

inhoud – en daar ging het toch maar om. De dames luisterden naar namen als Kukeltje, Kokkeltje, Kakeltje en noem maar op. Ze zaten in de vensterbank als de baas de preek maakte. Was de baas weg, dan mocht ik kipiend naar zijn. Tijdens het voeren zaten ze op je hoofd en schouders.

Ik heb me later wel eens afgevraagd wat het verschil is tussen het kippen-voeren dat ik toen deed en het schapen-voeren dat ik nu doe. Ik denk dat het er nauwelijks is. Alleen kâkelen de kippen en blâten de schapen als je er aankomt...

In de hongerwinter vierden we Oud en Nieuw samen. Botje werd bij botje gelegd, en misschien was deze uitdrukking nooit zo van toepassing als toen. In elk geval gingen wij het oudejaar al etende uit om het nieuwe al smikkelende te beginnen – om met onze plaatselijke geestelijke te spreken.

Het kwetsbare lam dat ikzelf in die tijd was, hooftde bij deze herder trouwens nooit om voedsel te blaten. Hij en zijn vrouw kwamen daar zelf mee, en dit heb ik mijn leven lang niet vergeten. Bijna een halve eeuw later overhandigde hij mij een door hemzelf geschreven boek. Hoe sterk zijn oude banden over de kloof van tijd en ruimte heen! Dit is de draagwijdte van de opdracht op het schutblad: 'To Koos Veefkind as a reminder of old ties and a Canadian visit'.

ben echter de neiging, schouderophalend voorbij te gaan aan de rijke traditie van de kerk. Ze kunnen daardoor buitengewoon pedant en eigenwijs voor de dag komen. Maar eerlijk is eerlijk: de hier en daar in gereformeerde kring voorkomende gewoonte om de wereldkerk af te meten aan de maatstaven die ontwikkeld zijn in de gereformeerde traditie van de lage landen, is niet minder pedant. Kortom: ook hier zou het weer heel vruchtbaar zijn, om niet te kiezen maar te delen.

Noten

1 Voor OPBOUW bewerkte tekst van de lezing, die op 24 april 1993 gehouden werd voor de leden van de gereformeerde persvereniging 'Opbouw'.

2 Zie bijvoorbeeld de artikelen van A. de Reuver, *Prediking en aanvechting*, en W. van 't Spijker, *De betekenis van Luther voor de spiritualiteit vandaag*, in: *Theologia Reformata*, resp. jaargang XXVIII (1985) no. 2 en jaargang XXXV (1992) no. 2

Persschouw

Opdat wij niet vergeten...

Van 2-7 juli jl. werd in Veenendaal een tentoonstelling gehouden, gewijd aan het leven van wijlen ds. J. Overduin, o.a. bekend van zijn 'Hel en hemel van Dachau'.

Na zijn gevangenschap in Dachau en nadat de bevrijding was aangebroken, is ds. J. Overduin gaan praten met N.S.B.-ers en S.S.-ers, die toen geïnterneerd waren.

Hij is voor hen opgekomen, als zij onrechtmatig bejegend werden, maar is tevens een eerlijke (en dus pijnlijke) confrontatie met hen aangegaan over hun oorlogsverleden.

Ook na de Tweede Wereldoorlog bleef ds. Overduin waarschuwen tegen totalitaire systemen. Hij schreef in het blad 'Overloon' over 'vergeten is gevaarlijk':

'Waarom is vergeten van hetgeen er in 1940-1945 onder het nazidom gebeurd is, zo gevaarlijk? Eenvoudig omdat men de lessen der geschiedenis niet ter harte neemt en omdat men daardoor geen steek wijzer geworden is van de bittere ervaringen van de laatste wereldoorlog.

Vergeten is gevaarlijk omdat er geen geestelijke weerbaarheid is tegen een herhaling van die ontstellende onmenselijkheid en van de oceanen van smart.

Niet vergeten is geen aanblazen van het vuur van de haat.

Het is grote onzin te beweren dat het levendig houden in het bewustzijn van

de jonge generatie van wat gebeurd is, een permanent aanblazen van het vuur van de haat is. De enige zin van het 'nooit-vergeten' is om Nederland, Europa en de hele wereld te bewaren voor een nieuwe totalitaire ontlustering van de mens.

Onze jeugd moet goed weten dat elke dictatuur, in welke rechtse of linkse gestalte ook, per definitie onmenselijk is, d.w.z. moord op het geweten, moord op de mens zelf.

De mens heeft onvervreembare rechten.

Tot de onvervreembare rechten van de mens, waardoor hij zich pas als mens kan ontplooien, zowel in de sfeer van zijn persoonlijk leven als van het gemeenschapsleven, behoren: vrijheid, waarheid, gerechtigheid en barmhartigheid.

Eigen ervaring.

Elke dictatuur, d.w.z. elk weerloos overgeleverd zijn aan enkele gewetenloze individuen, moet een doodsvijand zijn van De Vrijheid, De Waarheid, De Gerechtigheid en De Barmhartigheid. Elke dictatuur moet gewetenloos zijn! Een voorbeeld uit mijn eigen ervaringen. Toen ik in februari 1942 door de Gestapo verhoord werd wegens mijn protestpreek tegen de onmenselijkheid, snauwde de Gestapobeul me toe: „Weet je dan niet dat we ongedierte als luizen en ratten niet vertroetelen maar uitroeien, zo is het onze plicht om de Joden – de luizen en ratten in onze samenleving – uit te roeien. En als jij dan aan de kant van dat ongedierte wilt staan, dan mag je mee om uitgeroeid te worden.”

Dat was 8 februari 1942.

En dan liegen de 'hoger geplaatsten' dwars door alles heen: „We hebben het niet geweten”. Dit hoort bij de dictatuur: misdaden begaan en tegelijk die misdaden ontkennen of in het kleed van deugden vermommen. En wee degene, die het kind bij de naam durft te noemen, want hij is een kind des doods.

Tussen water en vuur is geen compromis mogelijk!

Zoals er geen compromis mogelijk is tussen water en vuur, tussen licht en duisternis, zo is er geen compromis mogelijk tussen dictatuur enerzijds en vrijheid, waarheid, gerechtigheid en barmhartigheid anderzijds. Ze heffen elkaar op.

Dat heeft Hitler indertijd met zijn handlangers begrepen! Ze konden niet menselijk optreden, want dat zou het opheffen van hun optreden zijn.

Ze konden alléén leven bij de gratie van geweld, leugen, ongerechtigheid en onbarmhartigheid.

Zodra er krachten tegenspel leveren om iets van het menswaardige te red- den, moeten die krachten neergeslagen worden. Ik heb alleen maar te noemen de pogingen om Hitler ten val te brengen. Ik heb alleen maar te noemen: de stalinistische uitmoording van miljoenen, de schrijversprocessen, de kerkvervolging, Hongarije, Tsjecho-Slowakije, Roemenië, enz. enz.

De jeugd moet weten wat er aan de

hand was en is.

Geloof niet dat de gevaren niet dreigend zijn. Zal ons volk, zal onze jeugd geestelijk weerbaar zijn? Wat is het dan noodzakelijk als een dienst aan ons vaderland, een dienst aan de menselijkheid, dat onze jeugd hoort en ziet wat er aan de hand was in 1940-1945, wat er nog steeds aan de hand is, opdat niemand inslape.

Het Oorlogs- en Verzetsmuseum in Overloon staat niet in dienst van het militarisme of van de haat, maar in dienst van de humaniteit: de vrijheid, de waarheid, de gerechtigheid en de barmhartigheid.

Daarom behoren alle onderwijsinstellingen met hun jeugd dit indrukwekkend museum te bezoeken. Zien en doorpraten! Niet vergeten!

Eén en ander namen wij over via het bekende weekblad: 'De Waarheidsvriend'. Het geheel spreekt voor zichzelf. Het vraagt intussen wel onze permanente aandacht! Want wie de les der geschiedenis vergeet veroordeelt zichzelf tot een herhaling van de historie.

Wij zijn dus gewaarschuwd!

Enschede

O. Mooiweer

Kalender

van Ned. Geref. bijeenkomsten van meer dan plaatselijk belang.
Opgave: tel. 05130-20476.

8-10 okt.	N.G.J. Bijbelstudie-weekend
6 nov.	Landelijke ouderlingen-konferentie
19-21 nov.	N.G.J. Bijbelstudie-weekend
1994	
12 mrt.	Landelijke Vergadering Apeldoorn
16 april	Landelijke Ontmoetingsdag Barneveld

K.T. de Jonge, Almere

Kinderen in de dienst

een gegroeide praktijk

Op je hurken

„Komen de kinderen hier voor in de kerk zitten?” Zo klinkt het bijna elke zondagmorgen in onze kerk, in Almere en Zeewolde. En dan komen kinderen naar voren. We gaan in een kring bij elkaar zitten. Onlangs was de kinderen bij binnenkomst in de kerk een bordje omgehangen. „Wat staat erop?” „Ik hoor bij Jezus”, zeggen een paar. „Wel dat is fijn als jullie bij de Here Jezus horen” zei ik. „Dat kun je bij jullie zien.” Ik heb ook een bordje: „Wat staat er bij mij op?” „Niets” roepen ze. „Maar, hoor ik dan niet bij de Here Jezus?” vraag ik. „Jawel” zeggen ze. „En al die andere mensen hier in de kerk, die geen bordje hebben, horen die ook niet bij de Here Jezus?” „Jawel” zeggen ze. „Hoe weet je dat dan?” En dan komen er allerlei antwoorden. „Omdat ze in de kerk zijn; omdat ze bidden...” Ik zeg, dat dat de Here Jezus wil, dat wij anderen vertellen dat wij bij Hem horen. Niet door zo'n bordje om te hangen, maar door over Hem te praten of wat van Hem te laten zien. Op mijn vraag blijken ze dat ook op school wel eens moeilijk te vinden. Maar de Here Jezus helpt ons daarbij. Ze gaan weer terug naar hun plek en we zingen samen „Wil je wel geloven dat het groeien gaat”. Het gaat nl. die morgen over Mattheüs 18, 16-20, met name over het zendingsbevel.

Hoe is het zo gekomen?

Ik beweer in het geheel niet, dat het moet zoals wij het in onze gemeente doen. Ik geef slechts door wat wij doen. Elke zondagmorgen proberen we kinderen tot ca. 11 jaar afzonderlijk aandacht te geven. Dit is een groeiproces van ruim 8 jaar in onze gemeente. Ik gaf al wel aandacht aan kinderen. Ik riep al vaker luid: „Kinderen zijn in de kerk geen bankvulling.” Maar waar kwam dat konkreet bij mij op neer? Een paar woorden tot de kinderen in een doopdienst; wel eens een kinderlied; soms een vraagje aan kinderen, waarbij ik van de zenuwen het antwoord niet durfde afwachten; soms een speciale kinderdienst. Dus: alleen in bijzondere situaties aandacht aan kinderen. De gemeente heeft mij in dit opzicht tot verandering gebracht, want een bijzondere aanleg heb ik niet op dit terrein. Ik pronk bij *Kinderen in de Dienst* dan ook met de veren van een ander. Gemeentelieden zeiden regelmatig tegen me: „Je moet weer eens wat aandacht aan kinderen geven!” Dat stimuleerde me; met wat gezucht en gesteun boven mijn bureau, wat gepraat met m'n vrouw kwam er weer wat bijzondere kinderaandacht uit en soms ook niet. Maar de gemeentelieden herhaalden die vraag steeds vaker. Toen heb ik die vraag binnen de Werkgroep Eredienst aan de orde gesteld. Ik klaagde, dat mij de creativiteit ontbrak, dat ik de gaven niet had, en het ook wel makkelijk vond om mij steeds weer die moeilijke vraag toe te schuiven... We riepen gemeentelieden met ervaring in werken met kinderen bij elkaar en gin-

gen samen brainstormen. We hebben er daar naar verhouding veel van in huis, die nogal zijn betrokken bij de kindervendienst van zondagmiddag(!).

Wat kwam uit dat beraad? We geven om de veertien dagen tijdens de morgendienst speciale aandacht aan kinderen; we vormen koppels van twee leden met ervaring die de voorganger voorstellen hoe hij het aan kan pakken. Dat laatste gaf mij natuurlijk het meeste opluchting.

Hoe het nu gaat

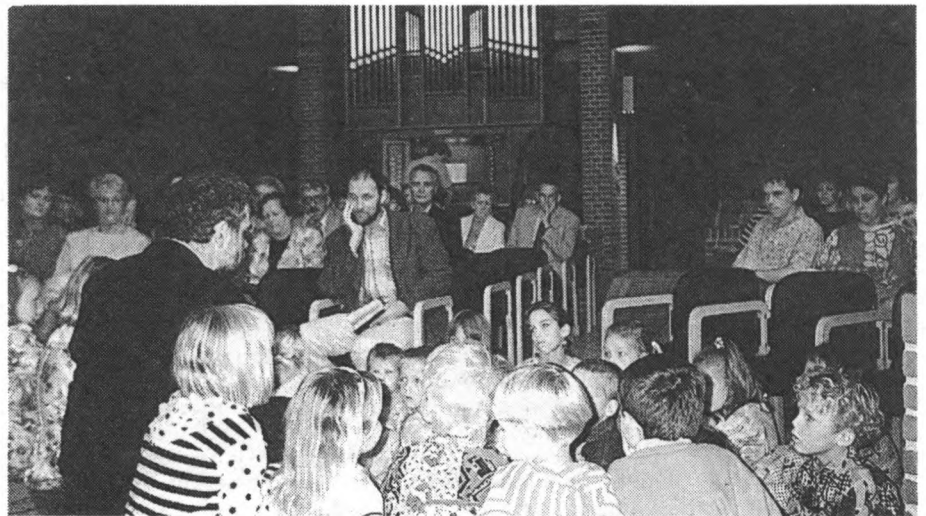
Zo'n acht jaar geleden zijn we zo structureel gaan werken aan *Kinderen in de Dienst*. Met de vier koppels van gemeentelieden is het heerlijk samenwerken. We doen dat intussen elke week. We richten onze aandacht op de 4- t/m ca. 11-jarigen, maar proberen dat binnen die groep wel wat af te wisselen. Eerst sprak ik hen toe vanaf 'het litur-

gisch meubel', maar intussen roep ik de doelgroep naar voren in de kerk. Eerst stelde ik vaak weetvragen. En hoe gaat dat? De slimme jongens en meiden antwoorden of... laten je in de steek. Gelijk hebben ze: ze lenen zich er niet meer voor voor het front van de gemeente getest te worden op hun kennis met de kans om af te gaan. We stellen tegenwoordig veel meer ervaringsvragen; we proberen hen te benaderen in de leefwereld van de kinderen. Eerst lieten we zo af en toe, maar tegenwoordig zingen we als gemeente bijna elke week een kinderlied, vooral uit de bundels *Alles wordt nieuw* van Wim ter Burg en Hanna Lam.

Hoe verloopt de samenwerking? Uiterlijk 14 dagen ontvangt het voorbereidings-team de noodzakelijke gegevens voor die dienst. Op maandagmiddag heb ik contact met de eindverantwoordelijke van het koppel; ik zeg waarover de ver-

Een zaaier ging uit om te zaaien. Het zaad van het Woord ook bij de kinderen in de dienst zaaien.

Het niveau van de kinderen opzoeken zittend te midden van de kinderen. Ook de ouderling van dienst houdt toezicht. Foto's Janneke de Jonge

kondiging exact gaat; we praten dat kort wat door, ook hoe het eventueel zou kunnen; we hebben het over een eventueel te zingen lied. Het voorbereidings-team komt voor overleg bij elkaar en op donderdagmorgen word ik teruggebeld. Ze leggen het idee aan mij voor en pas na mijn akkoord wordt dat uitgewerkt en uiterlijk vrijdagavond bij mij thuisbezorgd. Daarbij zijn ook de visuele hulpmiddelen die we er in de kerkdienst bij gebruiken: een tekening, een sheet voor de overhead-projector, platen voor het flanelbord, of b.v. zaadjes als het gaat over de gelijkenis van de zaaier, enz. Ik verwerk het voorstel van het voorbereidingsteam in het totaal van mijn kerkdienstvoorbereiding. Soms leg ik nog wat andere accenten, omdat ik verantwoordelijk ben voor wat er op zondagmorgen voor en met de kinderen wordt gedaan. Het is duidelijk, dat van het gezegde 'pronken met andermans veren' niets overdreven is. Maar je mag het ook vertalen met: gebruik maken van de gaven van de Geest door God in ons midden gegeven.

Waarom Kinderen in de Dienst?

Voor de volledigheid geef ik een aantal elkaar overlappende argumenten, waarom het goed is om de kinderen in onze kerkdiensten aandacht te geven. Allereerst is het een door niemand bestreden bijbels gegeven, dat de kinderen van de gelovigen bij de gemeente van Jezus Christus horen. Het Oude Testament toont ons Gods volk opgebouwd uit gezinnen: ouders met hun kinderen, waarbij je ook nog de verdere inwonenden mag tellen. In de viering van het Pascha is aan de kinderen een duidelijke rol gegeven. Deze aandacht aan kinderen is in het Nieuwe Testament een doorgaande lijn. Petrus maakt in zijn Pinksterpreek duidelijk, dat de lijn van Gods beloften nu niet ineens via de volwassenen loopt, maar ook via de kinderen (Hand. 2,39). Uit de geschiedenis van de zgn. 'zegening van de kinderen' (Matth. 19, 13-15) valt niet alleen te leren, dat het verhinderen van kinderen door de Heiland zelf wordt geweerd; maar ook dat ouderen uit het komen van kinderen tot Christus kunnen leren: zoals kinderen zonder prestatie, maar slechts uit genade komen, zo kunnen ook de ouderen slechts komen. Het 'worden als de kinderen' heeft duidelijk te maken met het leven van genade, niet met het simpel of onschuldig zijn. Het woord van Jezus over het verachten van de kleinen is zeer scherp (Matth. 18): het is zelfs zo dat men binnen de gemeente elkaar dient te ontvangen zoals men kinderen ontvangt.

Als je vervolgens de positie van het kind bekijkt vanuit het verbond dwingt dit tot aandacht geven aan het kind. Als je het eeuwenoude gebruik van de kinderdoop niet biblicistisch toetst, maar konfronteert met de centrale boodschap van de bijbel: de genade van God voor in zichzelf niets presterende mensen geeft dat ruimte aan de kinderen onder ons. De doop verplicht tot voortdurende aandacht juist waar het verbondsvolk vergaderd is.

Tenslotte heeft ook de eenheid en gelijkheid binnen de gemeente gevolgen voor de positie van het kind. Als je de eenheid ziet als gave van en in onze God en niet als resultaat van onze (onderhandelings)prestaties, heeft dat consequenties voor het omgaan met de onderscheidene groepen binnen de gemeente. Onder het Oude Verbond was er nog onderscheid in wie tot God mocht naderen. Maar sinds de uitstorting van de Geest op alle vlees is die representatie er niet meer. Ieder mag in Jezus Christus vrijmoedig gaan tot de troon van de genade. Dat geldt ook de jongeren van de gemeente (Hand. 2). Zo is er ook in Christus eenheid in de gemeente, wat verplicht tot het geven van aandacht aan allen en een iegelijk. Zeker hen die je over het hoofd ziet, dien je extra aandacht te geven.

Het kind in onze samenleving mag dan meer dan ooit in het centrum van de aandacht staan, in de kerk is dat nog niet zo. Ik ben dan ook in principe tegen kindernevendiensten, al zie ik er wel praktische redenen voor. Netzomin als we de ouderen uit de kerk heenzenden om op hun niveau en binnen hun referentiekader nader op het evangelie in te gaan, behoor je dat met kinderen te doen. In het hart van het kerkzijn – dat is de kerkdienst! – ontvangen groten en kleinen allen gelijkelijk de aandacht.

Het brengt wat teweeg

Kinderen in de Dienst geven veranderingen in de viering. In Almere gaan kinderen konstateerbaar jonger mee naar de kerkdienst. Maar ze zijn ook als kinderen aanwezig. Daar moeten we nog wel eens aan wennen! We kunnen wat leren van kerken uit het buitenland, waar kinderen soms levendig aanwezig zijn, zonder dat het stoort. Wat vooral een verandering vraagt is het benaderen van kinderen 'als kinderen': kinderen op hun niveau, met hun interesses, woorden, visuele middelen, belevingen, muziek, wijze van verwerking benaderen, maar... met dezelfde boodschap als je de gehele gemeente. Zonder participatie van gemeenteleden acht ik voor de meeste voorgangers uit aandacht geven onmogelijk. Maar... gebruik maken van de gaven die God geeft is geen bedreiging maar een verrijking van het gemeente-zijn.

Het hierboven beschreven proces vind ik een van de mooie ervaringen uit mijn weg door de kerk. Kinderen als deel van de gemeente die aandacht geven die hen toekomt. De slogan 'de jeugd is de Kerk van de toekomst' vind ik principieel verwerpelijk. Die populaire omschrijving van een deel van de gemeente getuigt van onvoldoende bijbelkennis en een zwak ontwikkeld inzicht in het verbondsmatige denken. De gedoopte jeugd is door Gods genade ook de kerk van heden. Zij heeft van God met zijn belofte aandacht ontvangen, waarop een mens jong en oud mag gaan vertrouwen. Bij zo'n God met zo'n aandacht ook voor kinderen, kan de kerk niet achterblijven.

Puzzelhoekje

Jullie kennen vast een heleboel verhalen en personen uit de bijbel. Bij welke aanwijzing tussen de 1 en 6 weten jullie over wie het gaat. Succes.

1. Ik ben een joods man in de burcht Susan en ben een balling.
2. Ik ben de pleegvader van de dochter van mijn oom.
3. Ik vrijdelde een aanslag door mijn pleegdochter een samenzwering tegen haar man door te vertellen, die het op haar beurt tegen haar man, de koning, zei.
4. Ik weigerde te knielen voor een hoge dienaar van de koning waarna deze uit woede heel mijn volk wilde uitroeien.
5. Ik vertelde dit tegen mijn pleegdochter die naar de koning zal gaan om te proberen dit te stoppen.
6. De hoge dienaar wordt gespietst, mijn volk mag zich verdedigen en ik werd de eerste in het rijk, na koning Ahasveros, die met mijn pleegdochter Esther was getrouwd.

1. Ik ben de tweede zoon van mijn ouders maar mijn moeder moet mij als verzorgster opvoeden.
2. Bij mijn geboorte had ik eigenlijk verdronken moeten worden wat mijn ouders weigerden.
3. Mijn moeder maakte toen een biezen kistje voor mij en legde mij in de rivier.
4. Mijn zus zorgde ervoor dat mijn moeder mijn verzorgster werd.
5. Ik werd prins in een paleis maar moest vluchten toen ik iemand had doodgeslagen.
6. Later werd ik een leider van mijn volk die het land uit het land Egypte leidde naar het door God beloofde land.

1. Ik ben de uitverkoren vrouw van mijn man die nog een vrouw heeft die mij steeds plaagt omdat ik geen kinderen heb.
2. Elk jaar gaan wij met elkaar naar Silo om God te aanbidden en te offeren.
3. Ik bid dan om een kind maar word bijna de tempel uitgestuurd omdat de priester denkt dat ik dronken ben.
4. Na een jaar krijg ik een zoon die ik na een paar jaar weer afsta om hem te laten werken in de tempel.
5. Ik krijg na hem van God nog drie zonen en twee dochters.
6. Mijn zoon wordt een van de belangrijkste priesters uit de bijbel en hij is een vriend van God.

De oplossing van de vorige maal was:
Sprinkhanen

G. Wijkhuizen-van Vuuren

H. Algra, Den Helder

Jeugdwerk in een supermarkt-cultuur (1)

Op een maandagmorgen hoorde ik in de trein flarden van een gesprek van enkele jongeren. Het ging over een heftig weekend, een aso van een buurman, en over een gaaf feest, waarbij ook nog te gek was gehoused. Hun taal was doorspekt met allerlei nieuwe woorden en uitdrukkingen. Hoewel ik wel wat gewend ben, viel me dit spraakgebruik toch op. Het was namelijk een gesprek van jongeren die (zo bleek later) op zondag gewend zijn om 2 maal naar de kerk te gaan en door de week een Gereformeerde scholengemeenschap bezoeken. De 'turbo-taal' van de hedendaagse jongere gaat aan de kerkjeugd (zelfs als men betrekkelijk geïsoleerd opgroeit) niet voorbij. Een vraag die in dit verband gesteld kan worden is in hoeverre ideeën uit de samenleving de totale levensstijl van kerkelijke jongeren beïnvloeden.

Veranderende samenleving

De wereld waarin jongeren hun weg moeten vinden, verandert snel. Zó snel, dat zelfs mensen die beroepshalve met het jeugdwerk te maken hebben, de ontwikkelingen nauwelijks meer bij kunnen houden. Ook het jeugd- en jongerenwerk binnen de kerken (o.a. via de jeugdverenigingen) komt door deze veranderingen in de jeugdkultuur onder druk te staan. Het is belangrijk om hier aandacht aan te besteden, want het jongerenwerk was altijd één van de belangrijkste pijlers van de geloofsopvoeding van opgroeiende jongeren.

Een werkgroep van de Evangelische Alliantie heeft zich met de veranderingen in de jeugdkultuur in de westerse samenleving bezig gehouden. De bevindingen van de werkgroep zijn in een boekje vastgelegd. In een serie van 3 artikelen besteden we in 'Opbouw' aandacht aan deze publikatie.

Supermarkt-cultuur: kiwi en patat-mét

Het zojuist genoemde boekje (onder redactie van G.J. Blanken) heet: 'Jeugdwerk in een supermarkt-cultuur'. Over de vraag wat we met die supermarkt-cultuur bedoelen deed Ds. W. Smouter enkele jaren geleden op een congres van het Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk (1988) én op de ouderlingenconferentie van 1990 een boekje open. Omdat niet iedereen een eigen 'Opbouw'-archief heeft, lichten we uit de verslagen enkele uitspraken¹. "Mensen zoeken naar ervaring, ze maken echter zelden keuzen. Ze duwen hun karretje verder door de supermarkt van welzijn en geluk en nemen iedere keer een proefverpakking van een andere leer" (88/45). "Er is wel besef van

God, jongeren hebben ook hun normen, maar de binding aan instituten is heel gering. Het meest opvallende is de verbrokkelde leefwereld die ertoe leidt dat jongeren het eens kunnen zijn met de prediking, zonder dat dit consequenties heeft voor hun dagelijkse leven. Men neemt elementen over voorzover het aansluit bij het eigen gevoel" (90/13). "Veel jongeren hebben gaandeweg hun eigen normen ontwikkeld volgens hun eigen particuliere recept; ze knutselen zelf een private levensvisie in elkaar. We spreken van een gefragmentariseerde samenleving, waarbij we hap en snap onze eigen normen kiezen, ook al hangen die normen totaal niet met elkaar samen" (90/16). "Jongeren bleken in een bepaalde gemeente uiterst positief te denken over de kerkdiensten en de preken, terwijl hun meningen over ondermeer seksualiteit nauwelijks bleken af te wijken van wat in de maatschappij gangbaar is" (90/17).

Met de supermarkt-cultuur wordt dus 'zoiets' bedoeld als het door de winkel van waarden en normen lopen en overal iets vandaan meenemen wat jou aanspreekt. Het opvallende is dat men heel verschillende 'produkten' mee naar huis neemt, die soms nauwelijks bij elkaar lijken te passen. Je haalt bij wijze van spreken een kilo kiwi's omdat daar zoveel vitamine-C in zit en loopt vervolgens naar de snackbar om als warme maaltijd van een portie patat-mét te genieten. Zo gaat het ook met waarden en normen in deze tijd. Een kraker die klassieke concerten bijwoont, een bank-direkteur die bij het grof vuil naar oud meubilair zoekt, een milieu-activist met 2 auto's voor de deur, een christen die actief lid is van de Socialistische Partij en wekelijks de Veronica-gids en Elsevier door de bus krijgt. 'Moet kunnen', zeggen we dan....

Studie, doelstelling

Het boekje van Blanken e.a. kan gezien worden als een verslag van een uitgebreide studie naar de achtergronden van de huidige maatschappelijke veranderingen. De meeste hoofdstukken vatten kort de resultaten van wetenschappelijk onderzoek samen. Door de compacte opzet krijgt de lezer in een beperkt aantal bladzijden veel informatie voorgeschoteld. Een voordeel is dat de lezer zich snel een beeld kan vormen; voor mensen die niet gewend zijn om over dit onderwerp (verwant aan het vakgebied van de sociologie) te lezen kan het ook een nadeel zijn. Overigens denk ik dat het globaal genomen (ondanks de compacte stof) met de moeilijkheidsgraad van het boekje wel meevalt.

Over de doelstelling van deze publikatie zijn de auteurs duidelijk: "Mensen die nu opgroeien in Nederland hebben er recht op om op een goede manier in aanraking te komen met het beste: het evangelie; de bekendmaking van een Naam (Jezus Christus) en van een gebeurtenis (de opstanding) die het begin kunnen betekenen van een nieuw leven" (12).

Jeugdland

Het 2e en het 3e hoofdstuk van het boek schetsen de ontwikkeling van 'jeugdland'. Dat kinderen en jongeren apart worden behandeld, is een vrij recent, westers cultuurfenomeen³. In het begin van deze eeuw ontstonden er binnen die aparte jongerenwereld allerlei jongerenbewegingen, zoals 'De Arbeiders Jeugdcentrale' en 'De Jongelings-vereeniging op Gereformeerde Grondslag'. Deze jeugdbewegingen gingen uit van de eigen 'zuil'. Het behoeft geen betoog dat ze van enorme invloed zijn geweest op een hele generatie jongeren. Binnen de verenigingen leerden jongeren 'in eigen milieu' omgaan met waarden, normen en idealen. De jeugdbewegingen hadden dan ook een duidelijk opvoedend karakter (en dat karakter werd niet onder stoelen of banken gestopt).

Na de Tweede Wereldoorlog ontstaat er in de jaren '50 een 'tegen-cultuur': jongeren die zich onttrekken aan het pedagogische element van de jongerenbewegingen (de 'nozems' en later de 'provo-beweging'). Daarmee ontstaat de genots-cultuur ('ik doe wat ik lekker vind') én de eerste contouren van de supermarkt-cultuur worden zichtbaar. Het zgn. 'open jongeren werk' uit de jaren '70 is geënt op deze ontwikkelingen.

Noten

1 N.a.v. G.J. Blanken (res.): Jeugdwerk in een supermarkt-cultuur. Over de nieuwe vorm van de jeugdcultuur en de Evangelischje Jeugdbeweging. Uitgever: Kok Voorhoeve, Kampen, 1993 (verbo Reeks); 69 pagina's f 15,90

2 Deze verslagen zijn terug te vinden in 'Opbouw' 1988/45 en 1990/13. De tekst van de lezing van Ds. W. Smouter op de ouderlingenconferentie werd gepubliceerd in de nummers 1990/16 en 1990/17.

3 Zie over de invloed van Rousseau: Vertellen of leren omgaan met teksten? In: Opbouw 1993/13

Reis door Turkije (3)

P.C. van Wijk, Zaltbommel

In Pergamum

Als ik aan het oude Pergamum denk, denk ik aan het grote theater uit de tweede eeuw voor Christus. Er zijn 80 rijen en er kunnen 15.000 mensen zitten. De helling, waartegen het theater werd gebouwd, is steil en als je van boven naar beneden loopt, moet je meer dan 200 treden (ik meen ongeveer 240, maar ik kan me best wat vergissen) afleggen.

We deden dat natuurlijk, maar toen, nadat we van alles en nog wat bekeken hadden, we tot de ontdekking kwamen, dat we ook weer naar boven moesten klimmen, hebben we even diep gezucht. Maar we zijn er gekomen.

En als je dan weer om je heen kijkt, kom je onder de indruk van wat het antieke Pergamum eens moet zijn geweest. In de tweede eeuw voor Christus was hier een bibliotheek met 200.000 boeken. De banden werden o.a. gemaakt van perkament, te vergelijken met de naam Pergamum. De oude stad ligt bijna 300 m hoger dan de tegenwoordige plaats Bergama. En tussen de resten vind je ook muren van de oude bibliotheek. Verder zijn er restanten van tempels en scholen. De tempel van Trajanus bv. heeft een oppervlakte van 70 bij 100 meter en de restanten bestaan voor een groot deel uit marmer.

De christelijke gemeente heeft het er in de dagen van Johannes niet gemakkelijk gehad. Hij moet immers aan de gemeente schrijven (Openb. 2:12 e.v.), dat de gemeente woont „dàar waar de troon des satans is”. In dezelfde brief wordt gesproken over Antipas, die een getuige wordt genoemd. Waarschijnlijk wordt hiermee bedoeld, dat hij in Jeruzalem getuige is geweest van de dood van de Heiland. Vanwege zijn getuigenis is Antipas gedood. Hij is niet de enige geweest. In de derde eeuw na Christus werden enkele christenen in het theater verscheurd, hetgeen veel verontwaardiging bij de bevolking tot gevolg had. Tijdens het bewind van de christenkeizer Constantijn was er in Pergamum een bloeiende gemeente, maar na een paar honderd jaar ging dat snel achteruit, totdat er, als gevolg van vreemde overheersing, weinig of niets van de kerk overbleef.

Pergamum was een grote stad met ongeveer 120.000 inwoners. Het was een stad, die voorop ging op het gebied van de wetenschap (denk aan de bibliotheek), de bouwkunst (denk aan de

soms nog mooie restanten) en de medische ontwikkeling.

Dat laatste is een verhaal apart. Eerst nog iets over de bouwkunst. Ver boven de omliggende bebouwing uit staan de restanten van een gebouw van rode baksteen. Dit gebouw werd in het begin van de tweede eeuw op last van keizer Hadrianus gebouwd ter ere van de Egyptische god Serapis.

Zelfs nu het gebouw zwaar gehavend is, is het nog indrukwekkend. Later werd het gebouw als christelijke kerk gebruikt en gewijd aan de apostel Johannes. In de achtste eeuw werd het bouwsel door arabieren verwoest. Bij dit rode gebouw is een soort kerkhof. Er zijn ook enkele joodse grafstenen van nog niet zo lang geleden. Ook in deze arabische wereld wonen her en der nog enkele joodse gezinnen.

Zoals gezegd deed men in Pergamum heel wat aan de ontwikkelingen op medisch gebied. Er was een uitgebreid medisch centrum, het Asklepon, waar op voor die tijd moderne manieren allerlei therapieën werden toegepast. Het geheel was gewijd aan de god der geneeskunde, Asklepius. Het aesculaap-teken op de voorruit van een arts herinnert nog steeds aan deze godheid. In Bergama wijst een groot bord naar de overblijfselen van dit gebouwencomplex. De weg er naar toe was vroeger een heilige weg. Er staan nog stukken van mooie zuilen en restanten van winkels. En als je vroeger bij de ingang van het medisch centrum kwam kon je de woorden lezen: „In naam der goden, de toegang is verboden aan de dood.” Na de poort kwam je in de voorhof met een grootte van 110 bij 130 meter. De zuilen rond de voorhof waren 125 meter hoog. Voor de studenten was ook hier een bibliotheek en de patiënten konden tussen de behandelingen door naar een speciaal theater gaan, waar 4000 mensen konden plaatsnemen. Door een ondergrondse tunnel van 80 meter kon je lopen naar de tempel van Telesforos. Hier deed de zoon van de god Asklepios uitspraken, die door de priesters werden uitgelegd.

Christus of Asklepius

In zijn nog steeds lezenswaardige boek 'De Openbaring van Johannes en het sociale leven' heeft Dr. K. Schilder er op gewezen, dat de christenen in Pergamum dagelijks geconfronteerd werden met de macht van de afgoderij. Het teken van de slang herinnerde hen aan de slang in het paradijs. In deze plaats stonden Christus en Asklepius tegenover elkaar. En ook al was het machtige gebouwencomplex ter ere van de god der geneeskunde er nog niet toen Johannes zijn brief schreef, de gelovigen van die dagen hebben met de verering van die god zeker te maken gehad. Maar Johannes prijs hen, omdat ze de Heiland niet hebben verloochend. Wel moet Johannes er op wijzen, dat er afvalligen zijn in de gemeente. En dus is er bekering nodig.

Maar voor hen, die het temidden van het heidendom met God willen volhou-

den, heeft Johannes een troostvol woord: „Wie overwint, hem zal ik geven van het verborgen manna en ... een witte steen en ... een nieuwe naam...”

Tussen kerk en keuken

Margreet Maljers-Kroes, Alkmaar

'Jacob'

Een van de zonen van Willem en Fieke heet Jacob. Als je denkt aan de bijbelse betekenis van deze naam kan ik geen naam bedenken die slechter bij deze jongen past dan 'Jacob'.

De naam heeft een geurtje van slinksheid en deze Jacob is eerder te openhartig dan achterbaks.

Hij vertelde een beruchte drugsdealer eens onbekommerd hoe hij dacht over zijn manier van geld verdienen en ging bij die gelegenheid met de man op de vuist. Er was geen sprake van dat hij zijn 'hielen lichtte'. Met alle risico's vandien, want die vent was niet misselijk.

Een paar maanden geleden hield de familie van Willem en Fieke de jaarlijkse reünie.

Zo'n reünie bestaat uit een gezamenlijk kampeer-weekend waarbij alle neven, nichten, ooms en tantes hun eigen tent of caravan meenemen naar een centraal in het land gelegen camping.

Er wordt veel en vaak samen koffie gedronken, maar verder zorgt iedere gezinseenheid voor de eigen maaltijd. Contacten worden verstevigd, er wordt kennism gemaakt met nieuwe aanhang en baby's. Kortom... Dolle pret.

Ook Fieke en Willem waren met hun kinderen van de partij.

Op het laatste moment kwam Jacob tot de ontdekking dat hij nog geen onderkomen voor zichzelf geregeld had en bedacht dat hij maar een oude caravan op de kop moest tikken.

Hij belde wat rond en vond uiteindelijk iemand die voor een zeer zacht prijsje een caravan kwijt wilde. Zacht... bijna voor niets! Die middag nog af te halen. „Ik moet effe naar het Rooie Dorp, Pa. Een caravannetje ophalen”, zei hij 's middags tegen zijn vader. „Mag ik uw auto gebruiken?”

„Da's goed”, zei Pa. „Je moet alleen voor vieren terug zijn, want ik moet iemand ophalen uit het ziekenhuis.”

„Komt in orde”, zei Jacob.

„Ja, schiet je wél op, want ik wil niet

dat die man op me staat te wachten", herhaalde zijn vader nadrukkelijk. „Komt voor de bakker", zei zoonlief, stapte in pa's auto die op de parkeerplaats voor de ijzerwerf stond, en reed weg langs het water van het Zeglis.

Op het adres in het Rooie Dorp aangekomen, belde hij aan.

Er werd opengedaan. „Loop maar even mee", zei de man. „Dit is de caravan. Je mag hem zo meenemen, als hij maar van de straat is." Langs de stoep stond een caravan. Niet nieuw, maar hij zag er uit of hij in ieder geval een weekend overleven zou. De hoeksteunen waren half uitgedraaid en Jacob drentelde er om heen en voelde eens aan de caravandeur. Degelijk op slot!

„Niet gek he!" zei de man voldaan. Resoluut smakte Jacob de caravan op de trekhaak en keek of de pootjes de grond niet raakten. Het was lastig dat hij ze niet helemaal in kon draaien, maar hij had nu even geen sleutel in de auto liggen. Het zou warempel wel gaan besloot hij, stapte in de auto en gaf gas.

Zeër in zijn nopjes reed hij over de Friese brug terug naar de ijzerwerf. Zijn snelheid was fors hoger dan de toegestane en de pootjes van de caravan schampten op de verkeersheuvels van de smalle straat.

Het hobbelde en hotste en de vonken vlogen er af als de auto een hoek omging, maar Jacob was op tijd!

Zegevierend nam hij een wijde bocht en parkeerde auto en caravan netjes voor het kantoor. Zijn vader, een paar broers en wat personeelsleden waren bezig op het terrein en keken op.

„En... Dat is geen mooie caravan... Voor niks", riep Jacob vergenoegd met een brede armzwaai. Iedereen keek.

Toen ging de deur van de caravan open en voor de verbaasde ogen van de werkers wankelde een lijkbleke man naar buiten.

Hij wees met een beschuldigende vinger naar Jacob en stootte uit: „You... You... You stole my caravan. You caravan-thief!"

Even bleef het doodstil op het terrein. Toen barstten de toeschouwers los in een bulderend gelach.

De verklaring kwam later, toen de lifter zich het angstzweet en de jongens hun lachtranen van hun gezicht hadden geveegd.

Juist die morgen had de zoon van de caravanbezitter de kar aan een buitenlander verkocht.

Die had alvast maar een tukje gedaan in zijn nieuwe onderkomen en lag in diepe rust toen hij tot zijn ontzetting merkte dat hij deelnam aan een race.

Jacob had voor de reünie geen caravan. Hij huiste in de voortent van zijn broer. Zo gek was dat niet...

Een beetje 'Jacob' slaapt prima in een tent!

Ds. W. Louwerse

Sinds enige tijd is ds. W.H. Louwerse als luchtmahtpredikant verbonden aan de vliegbasis te Leeuwarden. In verband daarmee is fam. Louwerse verhuisd naar Heerenveen; hun adres: Lepelaarstraat 82, 8446 JH Heerenveen, tel. 05130-20971.

Ned. Geref. Kerk Vlaardingen

Het telefoonnummer van scriba D. Smits werd in een vorig nummer onjuist vermeld. Dit moet zijn: 010-4 746 903.

Ned. Geref. Kerk van Heerenveen

De kerkeraad besloot onlangs na overleg met de gemeente tot uitbreiding van het bestaande kerkgebouw. Aan het gebouw zal een vergaderruimte worden toegevoegd en tevens zal de hal/ontmoetingsruimte worden vergroot. Met het geheel is een bedrag van ca. f 150.000,- gemoeid. De verbouwing zal worden uitgevoerd door aannemingsbedrijf Busstra B.V. uit Luinjeberd en zal waarschijnlijk in de loop van de maand september beginnen.

Ned. Geref. Kerk van Wapenveld 'MENS, WAAR LEEF JE VOOR?'

Onder dit thema zullen door de evangelisatie-commissies van de Ned. Herv. Kerk en de Ned. Ger. Kerk te Wapenveld in de week van 6-12 september 1993 een aantal evangelisatie-activiteiten worden georganiseerd. Steeds meer mensen leven tegenwoordig zonder een doel of met als enige doel maar zoveel mogelijk van het leven te genieten en er uit te halen wat er in zit. Dat dit vaak ten koste gaat van anderen en dat mensen er desondanks toch niet gelukkig van worden zien we dagelijks om ons heen. Geloof in de Here Jezus geeft het leven de zin die God ermee had bedoeld.

Van dit geloof zal in de verschillende activiteiten worden getuigd. Naast activiteiten op de scholen en het bejaardenhuis in Wapenveld zijn er een aantal openbare activiteiten waarover u hieronder de nodige informatie aantreft.

KOFFIE-OCHTEND VOOR VROUWEN

Organisator: Ned. Herv. Kerk Wapenveld
Datum: woensdag 8 september 1993
Aanvang: 9.30 uur
Plaats: Ned. Herv. Kerk, Kerkstraat 1, Wapenveld
Spreekster: Joke den Boon
Contactpersoon: Joke den Boon, tel. 05206-70204. Overige info: toegang is vrij. Kinderoppas aanwezig

PRAISE-ZANGAVOND

Organisator: Ned. Ger. Kerk Wapenveld
Datum: vrijdag 10 september 1993
Aanvang: 19.30 uur
Plaats: Ned. Herv. Kerk, Kerkstraat 1, Wapenveld
Muz. medewerking: Praise-band Woord en Daad uit Vaassen
Contactpersoon: Peter van Dijk, tel. 05206-79922. Overige info: toegang vrij

OPENLUCHT EVANGELISATIEDAG

SJALOOM-93 (voor de 5x)
Organisator: Ned. Ger. Kerk Wapenveld
Datum: zaterdag 11 september 1993
Plaats: Stationspark te Wapenveld
Contactpersoon: Ferdi van Winsum, tel. 05206-79870
Programma:
10.00 Opening
10.05 Kuriake Singers uit Wezep
10.35 Ds. Selderhuis, chr. ger. predikant te Zwolle
10.50 Kinderkoor Soli Deo Gloria uit Wapenveld
11.20 Ds. Lagewaard, Ned. Ger. predikant te Heerde
11.45 Kuriake Singers uit Wezep
12.15-13.30 Pauze
13.30 Elly en Rikkert
14.30 Wim Grandia, evangelist
15.00 Elly en Rikkert
15.45 Afsluiting

Informatie over muzikale medewerkers: *Elly en Rikkert*: Dit duo achten wij voldoende bekend in Nederland.

Kuriake Singers: Dit gospelkoor uit Wezep is 15 jaar geleden ontstaan binnen de hervormde kerk. Het koor is inmiddels uitgegroeid tot 78 leden. Het repertoire bestaat vooral uit gospelmuziek en het geestelijke lied. De meeste optredens vinden plaats tijdens kerkdiensten, maar ook in bejaardentehuizen e.d. Het koor heeft meegewerkt met allerlei activiteiten zoals een praise-toer van de EO, een gospelconcert van Ingemar Olssen en EO-radioprogramma 'Licht op jongerenkoren'. De doelstelling van het koor is om door middel van zang en muziek het evangelie te verkondigen.

Kinderkoor Soli Deo Gloria: Het kinderkoor van Soli Deo Gloria bestaat al meer dan 20 jaar. Op dit moment zijn ca. 50 kinderen lid. Onder begeleiding van een piano worden optredens verzorgd in bejaardentehuizen en zangdiensten.

Markt: Het gehele programma zal worden omgeven door een markt waar een aantal christelijke organisaties zich zullen presenteren zoals Agape, Evangelische Omroep, Open Doors, Frie-densstimme, ZOA, Stichting Nieuwe Hoop, Woord en Daad, Nederlandse Patiënten Vereniging, VBOK. Daarnaast zal er dit jaar opnieuw een creativiteitsmarkt zijn waar u het werk van een zestal creatieve christenen kunt kopen en/of bewonderen. O.a. is te zien: poppen maken, olieverfschilderijen, aquarellen, sieraden maken, pergamono e.d.

Overige info:
- toegang gratis

- koffie gratis
- zitjes aanwezig
- goed bereikbaar: 100 meter van bushalte aan de oude weg Zwolle - Apeldoorn
- ruime parkeer gelegenheid in directe omgeving
- vlakbij centrum van het dorp

KERKDIENTEN

Op zondag 12 september 1993 zal zowel in de Ned. Herv. Kerk als de Ned. Ger. Kerk te Wapenveld de ochtenddienst staan in het teken van het thema 'Mens, waar leef je voor?'. Aanvang van beide diensten is 9.30 uur.

Theologische Universiteit Chr. Geref. Kerken in Nederland

Emeritaat prof.dr. J. van Genderen
Het curatorium van de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland heeft de eer te uwer kennis te brengen dat de generale synode van Apeldoorn 1992 besloot aan prof.dr. J. van Genderen op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen met ingang van 1 sept. 1993. Als datum voor het afscheidscollege van prof.dr. J. van Genderen is vastgesteld dinsdag 31 augustus 1993. Het curatorium nodigt u vriendelijk uit om bij deze plechtigheid aanwezig te zijn. Het afscheidscollege wordt gegeven in de Barnabaskerk, Canadalaan 25 te Apeldoorn. De bijeenkomst zal om 14.30 uur beginnen.

De receptie wordt gehouden in de aula van de Theologische Universiteit, Wilhelminapark 4 te Apeldoorn, van 16.30 uur tot 18.00 uur.

De Koning der Kerk stelle prof.dr. J. van Genderen ook op zijn verdere levensweg tot een rijke zegen voor de Universiteit en de Kerken.

Namens het curatorium:

dr. G.C. den Hertog, president-curator,
ds. H. van der Schaaf, secretaris
Leiden/Dordrecht, juli 1993

Inauguratie dr. J.W. Maris

Namens het curatorium van de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland en het college van hoogleraren hebben wij de eer u te berichten dat de installatie van dr. J.W. Maris benoemd tot hoogleraar in de dogmatische vakken en enkele vakken in de propaedeuse door de generale synode van Apeldoorn 1992, zal plaatsvinden in een bevestigingsdienst, welke zal worden gehouden op dinsdag 31 aug. 1993 om 20.00 uur in de Barnabaskerk, Canadalaan 25 te Apeldoorn, waarin hoopt voor te gaan de president-curator, dr. G.C. den Hertog. Prof.dr. J.W. Maris is voornemens op woensdag 1 september 1993 om 14.30 uur in de voornoemde Barnabaskerk te inaugureren met het uitspreken van de oratie Schepping en verlossing - het kader van een bijbelse spiritualiteit. Na afloop wordt een receptie gehouden in de aula van de Theologische Universiteit, Wilhelminapark 4 te Apeldoorn. Gaarne nodigen wij u uit bij deze plechtigheden tegenwoordig te zijn.

Namens het curatorium:

dr. G.C. den Hertog, president-curator,
ds. H. van der Schaaf, secretaris,
Zuidhovenlaantje 2, 3317 HX Dordrecht
Namens het college van hoogleraren:
prof.dr. W.H. Velema, rector,
prof.dr. H.G.L. Peels, secretaris,
Schopenhauerstraat 209, 7323 LZ Apeldoorn

Dordrecht/Apeldoorn, juli 1993

Kort verslag regio Utrecht

Wij citeren uit het Kort verslag van de regiovergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken in de regio Utrecht, gehouden op 27 mei 1993 te Bunschoten, onder meer het volgende: Toelatingsonderzoek br. C.T. de Groot. Ten behoeve van dit onderzoek zijn de volgende stukken ter vergadering:

- Een gunstig getuigenis van de kerkeraad van Doorn.
- Een bewijs van voltooide studie aan het Nederlands Gereformeerd Seminarie.
- Een positief attest van de Theologische Studie Begeleiding.

Kand. C.T. de Groot houdt zijn preekvoorstel over 1 Petr. 2:4 t/m 6. Als thema voor de preek heeft hij gekozen: 'Gemeenteopbouw is vooral Gods werk.' De afgevaardigden krijgen de gelegenheid tot het stellen van vragen.

Na kort beraad deelt de praeses mee, dat de vergadering con amore, en met volle vrijmoedigheid besloten heeft om kand. C.T. de Groot beroepbaar te stellen voor het ambt van Dienaar des Woords.

Br. C.T. de Groot betuigt zijn instemming met de Drie Formulieren van Enigheid.

De Ned. Geref. Kerk van Nieuwegein heeft besloten om zelf punten in te dienen bij de Landelijke Vergadering in Apeldoorn, daar er geen mogelijkheid meer was deze punten op de regiovergadering te bespreken.

De kerk van Utrecht meldt, dat ds. M. v.d. Berg binnenkort met Emeritaat gaat. De kerk van Bunschoten-Spakenburg deelt de vergadering mee, dat ds. J.H. Kamerbeek om gezondheidsredenen vervroegd emeritaat heeft aangevraagd. De vergadering vraagt om ds. J.H. Kamerbeek het medeleven van de regio over te brengen en hem van harte te danken voor het werk dat hij in de regio heeft verricht.

De Kerk van Amersfoort betreurt het, dat zij via de pers heeft moeten vernemen, dat de kerk van Utrecht bezig is om het ambt van *ouderling* open te stellen voor vrouwen.

Ds. M.R. v.d. Berg deelt mede dat dit de laatste regiovergadering is die hij voor zijn emeritaat bijwoont. Hij dankt de broeders voor de plezierige wijze waarop hij heeft kunnen functioneren en wenst allen Gods zegen toe. Namens de vergadering dankt de voorzitter ds. M.R. v.d. Berg voor het werk dat hij in de regio heeft verricht en wenst hem en zijn vrouw een gezegende tijd.

Ned. Geref. Kerk van Rotterdam

Het nieuwe adres van de kerk, wegens het aftreden van scriba alg. zaken G. Stok, luidt thans: Postbus 84215, 3009 CE Rotterdam, tel.: 01803-13 281 en 010-2 121 098.

Onder andere(n)

Expedities naar Ede (De Vijverberg) worden frequenter

De slag om de student en cursist
Onderwijsinstellingen hebben zich de afgelopen jaren meer en meer op het terrein van de public relations begeven. Men hoeft maar te kijken naar de reclames op trams en stadsbussen of naar de advertentiepagina's op onderwijspagina's van de landelijke dagbladen. Zelfs verschijnen er al 'flitsende uitnodigingen' op het dagelijkse beeldscherm dat zowel verpozing als informatie verschaft. De 'slag om de student' is een normaal verschijnsel geworden. Grote universiteiten, omvangrijke en kleinere hogescholen spelen dit spel om de gunst van de student mee. Eén van die kleinere hogescholen is De Vijverberg in Ede. Deze christelijke hogeschool gebruikt dit jaar als slogan 'Op expeditie naar Ede'. Blijkbaar voelen veel jonge mensen zich aangetrokken door deze sportieve uitnodiging, want de hogeschool kent een gestage groei. Die groei is niet alleen zichtbaar in de opleidingen voor welzijnswerk en gezondheidszorg, personeelswerk en kerkwerk. De hogeschool creëerde in 1990 een 'sector' van waaruit onderwijs, dienstverlening en onderzoek wordt aangeboden aan het 'werkveld'. Vanuit een nul-situatie is deze sector thans uitgegroeid tot een bescheiden maar dynamische afdeling die op basis van een commercieel beleid kostendekkend is.

Inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen

De expedities naar Ede worden frequenter nu niet alleen studenten maar ook cursisten voor korte aanvullende cursussen het nieuwe hogeschoolgebouw bevolken. Een blik in het programma voor '93-'94 levert in ieder geval enkele 'specialiteiten' op. Zo ontwikkelde men er een Post-HBO cursus Strategie Bedrijfs Maatschappelijk Werk. Deze na-en bijscholing voor maatschappelijk werkers en personeelsfunctionarissen speelt in op de directe sociale en psychische gevolgen voor bedrijfsmedewerkers in een neergaande economie. Met een korte cursus 'Personeelsmanagement' helpt men er de kleinere instellingen en bedrijven die geen eigen personeelsfunctionaris hebben maar 'iemand' uit de staf wel met deze portefeuille belasten. Opvallend is ook de Post-HBO

cursus Management voor directies van Verzorgingshuizen. Met dit aanbod speelt De Vijverberg in op de actuele veranderingen in de ouderenzorg. Ongetwijfeld zullen veel verpleegkundigen die daartoe niet de geëigende opleiding hebben hun voordeel doen met de korte aanvullende scholing 'Psychiatrische Verpleegkunde'.

De knipoog uit Den Haag

De afgelopen jaren komen er vanuit de ministeriële burelen nogal wat suggesties om onze samenleving weer wat 'op te krikken'. Minister Ritzen ziet mogelijkheden van morele beïnvloeding via het onderwijs. Hirsch Ballin wijst in de richting van de kerken. Eelco Brinkman heeft al jaren het woord 'zorgzaam' op de lippen. Kortom, de Nederlandse overheid maakt zich zorgen. Af en toe neigt dat naar moralisme. Maar de bedoelingen zijn helder. Een samenleving heeft doordachte waarden en normen nodig. Het bijzondere van het hoger onderwijs in Ede is dat men zich daarmee al bezig hield, voordat Den Haag erover sprak. Men ervaart de huidige ontwikkelingen hierin dan ook als een bemoedigende knipoog. Wie meer wil weten over het brede hoger onderwijsaanbod kan brochures aanvragen bij deze 'sector Contractactiviteiten' van deze hogeschool: Postbus 80, 6710 BB Ede. Tel. 08380-39750.

De Wittenberg

PRAKTISCHE TOERUSTING VOOR GEMEENTELEDEN

De avondbijbelschool van De Wittenberg biedt toerusting en training voor gemeenteleden en hen die als ambtsdrager de gemeente dienen. Vanuit een bijbels-theologische visie wordt toegevoerd naar de praktijk. Het programma is samengesteld uit zes cursussen van elk vijf avonden. De cursussen zijn ook afzonderlijk van elkaar te volgen.

A. Met het Woord aan het werk

Een cursus over bijbel lezen, het voorbereiden van bijbelstudies en het leiding geven aan een bijbelstudiegroep.

B. Het Woord voor de wereld

Deze cursus bouwt voort op de eerste en is vooral gericht op het lezen van de Bijbel met geïnteresseerde niet-christenen.

C. Zout der aarde

Een cursus over praktische evangelisatie vanuit de gemeente, met de nadruk op persoonlijke communicatie.

D. Weet waarom je gelooft!

Dit is een cursus apologetiek. Dat wil zeggen: hoe maak je het christelijk geloof duidelijk aan niet-christenen?

E. Omzien

In deze cursus worden principes in het pastorale werk verbonden met basisvaardigheden, zoals het pastorale gesprek en het huisbezoek.

F. Gemeenteopbouw

Een cursus over opbouw, groei en vernieuwing van de christelijke gemeente. Hoe ontdekken we onze gaven, hoe maken we beleid?

De avondbijbelschool wordt gehouden vanaf 15 sept. op woensdagavond in het

gebouw van De Wittenberg. Aanvang: 19.30 uur. De kosten per cursus bedragen f 85,- incl. studiemateriaal, echtparen betalen f 150,-. Voor het jaarprogramma betaalt u f 425,-, echtparen f 750,-. Voor uitgebreide informatie kunt u schriftelijk een folder aanvragen of vanaf 23 augustus telefonisch contact met ons opnemen. Opgave liefst voor 1 september. De Wittenberg, Krakelingweg 10, 3707 HV Zeist. Telefoon: 03404-24166.

Breed najaarsprogramma van Hogeschool De Vijverberg

In het riante hogeschoolgebouw van De Vijverberg te Ede bruist het weer van allerlei opleidingsactiviteiten. Naast de vierjarige beroepsopleidingen (ook in deeltijd) start men dit najaar weer een aantal cursussen voor mensen die al in beroepen in welzijnswerk, gezondheidszorg en kerkewerk werkzaam zijn. Een aantal van deze cursussen zijn voornamelijk gericht op hen die leidinggeven op het kerkelijke erf. Daarmee creëert De Vijverberg tegelijk ontmoetingsmogelijkheden tussen werkers vanuit verschillende kerken en gemeenschappen.

Gemeenteopbouw en pastorale vaardigheden

Het begrip 'management' wordt in het kerkewerk wat argwanend bekeken. Toch kan niet ontkend worden dat het bouwen aan de kerkelijke gemeenten vraagt om inzicht in het leidinggeven en om organisatorische bekwaamheid. De cursus 'Management in kerk en gemeente' biedt in een twaalftal bijeenkomsten die mogelijkheid aan voorzitters en scribae van kerkeraden, aan predikanten en hen aan wie beheer is toevertrouwd, maar ook aan werkers op regionaal of provinciaal niveau. In het pastoraat blijkt dat velen zich onthand voelen als zij geconfronteerd worden met complexe problemen. Dat is niet alleen een gebrek aan kennis, maar ook de vaardigheid om in de rol en positie van pastor op goede wijze jongeren en ouderen te benaderen, zijn nodig en daarom van belang. De Post-HBO cursus Pastoraal Agogische Vaardigheden speelt op deze behoeften in. De cursus heeft een hoog praktisch en theoretisch niveau. De Sector Contractactiviteiten die deze cursussen organiseert ontwikkelde ook wat kleinere cursussen op het terrein van gespreksvaardigheden en vergadertechniek.

Studie- en trainingsdagen

Inmiddels is gebleken dat ook een korte training een fijne impuls kan zijn voor vernieuwingen of veranderingen in het kerkelijke werk. De Vijverberg organiseert dit najaar weer enkele trainingsdagen 'beleidsplan schrijven' voor hen die met dit karwei moeten beginnen of reeds bezig zijn. Een studiedag 'Omgaan met conflicten in de gemeente' wordt speciaal georganiseerd voor predikanten en voorgangers (in samenwerking met de Evangelische Alliantie). Deze studiedag wordt gehouden op *dinsdag 14 september a.s.* in het hogeschoolgebouw te Ede. Informatie over het aanbod wordt verstrekt door de Sector Contractactiviteiten van deze christelijke hogeschool (Postbus 80, 6710 BB Ede, tel. 08380-39750).

Stichting Evangelische Hogeschool

Amersfoortse studie over TV verschenen

In de serie Amersfoortse Studies van de Evangelische Hogeschool is vandaag het elfde nummer verschenen, getiteld 'Mondige burgers, mondige kijkers? Een bezinning op het televisiegebruik in christelijke kring'.

Deze brochure is geheel gewijd aan de vragen rond televisiegebruik. Voor iedereen die hiermee te maken heeft biedt dit nummer een schat aan informatie tot bezinning vanuit een bijbelgetrouw standpunt. De bijdragen zijn van drs. N.C. van Velzen, drs. A. Knevel, drs. C.J. Meeuse en drs. J.P. de Vries.

De bijdrage van Van Velzen gaat in op allerlei vragen rond het zgn. mondig zijn van de huidige TV-kijker. Van Velzen: „Kan selectief tv? Mijn hoofd zegt ja, mijn hart zegt nee...” Drs. Knevel behandelt reacties die hij gekregen heeft n.a.v. zijn boek over de TV. Ds. Meeuse, predikant van de Gereformeerde Gemeente van Vlaardingen, geeft in zeven uitgewerkte stellingen aan waarom hij bezwaar heeft tegen televisiegebruik terwijl J.P. de Vries behandelt hoe er z.i. op een verantwoorde wijze naar de TV gekeken kan worden.

Deze Amersfoortse Studie kan besteld worden door overmaking van f 10,- (incl. porto) naar gironummer 6560042 t.n.v. Bijbel & Wetenschap, Amersfoort. Voor abonnees van Bijbel & Wetenschap, het tijdschrift van de Evangelische Hogeschool, is de prijs f 7,50.

De Spanje-Commissie van de Ned. Gereformeerde Kerk te Rijswijk is geschokt door het verlies van onze geliefde broeder

G. LANDMAN

die na een kortstondig ziekbed overleed op 30 juli 1993.

Met dankbaarheid gedenken wij de grote trouw en liefde voor het Spanjewerk, waarmee hij jarenlang de bijdragen-administratie gevoerd heeft.

Wij leven mee met zijn vrouw en kinderen, wie wij de troost van onze Heer toebidden in het uitzicht op diens komend Koninkrijk.

Namens de Commissie:
T. Huizenga, voorzitter
W. de Groot-Kooij, secretaris